

Diskrimineringsnemnda
Postboks 208 Sentrum
5804 BERGEN

Vår dato	22.12.2021
Vår referanse	21/00840-6

Deres dato	
Deres referanse	Ruth J. Øjjordsbakken

Saksbehandler: Tom Debu Nesvåg

Ikt- faglig uttale - Kikora - Oslo kommune

Digitaliseringsdirektoratet v/Tilsynet for universell utforming av ikt (uutilsynet) viser til henvendelse mottatt 07.09.2021. Saken gjelder forespørsel om ikt- faglig uttalelse som gjelder den digitale læringsplattformen Kikora.

Uttalelsen skal brukes i Diskrimineringsnemndas klagesak om likestillings- og diskrimineringsloven § 17 jf. § 18.

Digitaliseringsdirektoratet ved uutilsynet er fagorgan og gir ikt-faglig uttalelse til nemnda. Vi viser også til samarbeidsavtale av 01.07.2021.

Sakens bakgrunn

Klagen til Diskrimineringsnemnda er fremsatt av Siri Hoel Smedsrud den 29.05.2021, på vegne av hennes mindreårige son Petter Smedsrud som går på Øraker ungdomsskole. Det anføres i klagen at Petter Smedsrud blir diskriminert som følge av manglende universell utforming av den digitale læringsplattformen Kikora. Det fremkommer av klagen at Petter Smedsrud er blind og bruker nettleseren Chrome, skjermleseren JAWS og leselist på PC-en sin. Kikora anføres å ikke være tilgjengelig med hans verktøy.

Oslo kommune, Utdanningsetaten (UDE) har til diskrimineringsnemnda opplyst at Kikora ikke fungerer tilfredsstillende med skjermleser per i dag.

Regelverk og tilsynets myndighet

Tilsynet håndhever regelverket om universell utforming av ikt i likestillings- og diskrimineringsloven § 18 og forskrift om universell utforming av IKT-løsninger (forskriften). Hovedbegrunnelsen for å legge tilsynsmyndigheten etter lovens § 18 til Direktoratet for ikt og forvaltning, nå Digitaliseringsdirektoratet var at direktoratet kunne bruke sin kompetanse som fagorgan på ikt-området.

Tilsynet har ikke myndighet til å behandle klager om plikt til universell utforming etter likestillings- og diskrimineringsloven § 17, jf. § 35. I forarbeidene til regelverket om universell utforming av ikt er det likevel vist til at det skal være et samarbeid mellom tilsynet og Diskrimineringsnemnda på ikt-området, også utenfor virkeområdet til lovens § 18. Dette er bakgrunnen for at tilsynet uttaler seg i en sak som gjelder universell utforming av en ikt-løsning som skal behandles av Diskrimineringsnemnda etter lovens § 17.

Tilsynet uttaler seg ikke om det er brudd på likestillings- og diskrimineringsloven § 17, men gir en ikt-faglig uttalelse om virksomhetens applikasjon, er universelt utformet i tråd med minstekravene i forskriften innenfor temaene som er omtalt i klagen.

Definisjonen av universell utforming er felles for hele diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, og går frem av likestillings- og diskrimineringsloven § 17, andre ledd:

«Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene, inkludert informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), slik at virksomhetens alminnelige funksjoner kan benyttes av flest mulig, uavhengig av funksjonsnedsettelse.»

Testforutsetninger

Diskrimineringsnemnda har bedt utilsynet svare på følgende:

- Er Kikora omfattet av forskrift om universell utforming av IKT-løsninger?
- Foreligger det brudd på kravene i forskriften som medfører at Kikora ikke er tilgjengelig for klager ved bruk av leselist og skjermleseren JAWS?
- Hvor ressurskrevende (teknisk/økonomisk/tidsmessig) vurderer tilsynet at det vil være å rette eventuelle feil slik at Kikora oppfyller kravene i forskriften?

Vi tar først stilling til om den digitale læringsplattformen er omfattet av regelverket om universell utforming av ikt. Kravene til universell utforming av ikt i skolesektoren har vært gjeldende fra 2018. Fra og med 1. januar 2021 skal alle digitale læringsplattformer som er omfattet av regelverket oppfylle kravene til universell utforming av ikt uavhengig av alder på løsningen.

Den digitale læringsplattformen Kikora brukes som en integrert del av elevenes undervisningssituasjon. Kikora er dermed en hovedløsning for Oslo kommune og retter seg mot brukere i Norge. Kikora er derfor omfattet av kravene til universell utforming av ikt. Jf. forskrift om universell utforming av ikt § 2 første ledd.

For å ta stilling til om det foreligger brudd på kravene i regelverket, har utilsynet testet løsningen. Vi har avgrenset testen og tema til de forhold om er relevante for klagen.

Testen er gjennomført i uke 42 og omfattet følgende tema:

- alternativt format
- navigasjon
- presentasjon
- skjema
- struktur
- tastaturbetjening

Testingen er gjennomført med følgende nettleser og verktøy:

- Google Chrome, versjon 96.046645.45
- Kodevalidatoren til W3C
- Siteimprove Accessibility Checker (Utvidelse i Chrome)

Oversikt over krav (suksesskriterium) som er testa i kontrollen:

- [1.1.1 Ikke-tekstlig innhold](#)
- [1.3.1 Informasjon og relasjoner](#)
- [1.3.2 Meningsfylt rekkefølge](#)
- [2.1.1 Tastatur](#)
- [2.1.2 Ingen tastaturfelle](#)
- [2.4.7 Synlig fokus](#)
- [3.1.1 Språk på siden](#)
- [3.1.2 Språk på deler av innhold](#)
- [4.1.1 Parsing \(oppdeling\)](#)
- [4.1.2 Navn, rolle, verdi](#)

Vi har brukt disse testreglene:

- 1.1.1a Bilde har tekstalternativ
- 1.1.1b Formål med lenka bilde går fram av lenketekst og/eller tekstalternativ
- 1.1.1c Formål med klikkbare område i bilde, går fram av tekstalternativ
- 1.1.1d CAPTCHA har tekstalternativ og alternativ form
- 1.3.1a Overskrifter er rett koda
- 1.3.1b Tabellar og overskriftsceller er rett koda
- 1.3.1c Lister er rett koda
- 1.3.2a Meningsfylt leserekkefølge er ivareteken i koden.
- 2.1.1a Det er mogleg å nå og betene innhald med tastatur

- 2.1.2a Det finst ingen tastaturfeller på nettsida
- 2.4.7a Innhald som kan betenast med tastatur, får synleg fokusmarkering
- 3.1.1a Hovudspråket på nettsida er rett koda
- 3.1.2a Innhald på anna språk enn hovudspråket, er rett koda
- 4.1.1a Koden inneheld ikkje syntaksfeil
- 4.1.2a Skjemaelement er identifiserte i koden
- 4.1.2b Knappar er identifiserte i koden
- 4.1.2c Iframe er identifiserte i koden

Oversikt over [kravene for digitale læringsplattformer](#) og [testprosedyrer](#) som tilsynet har lagt til grunn er publisert på nettstedet vårt.

Tilsynets vurdering

Vurderingstemaet for den ikt- faglige uttalelsen er om den digitale læringsplattformen Kikora er universelt utformet innenfor de tema som er relevante for klagen og vår testing er avgrenset til dette.

Kort oppsummert har vi funnet feil som gjelder:

- [1.1.1 Ikke-tekstlig innhold](#)
- [1.3.1 Informasjon og relasjoner](#)
- [2.1.1 Tastatur](#)
- [2.4.7 Synlig fokus](#)
- [4.1.2 Navn, rolle, verdi](#)

Skjermbilder som dokumenterer feil/der feil oppstår blir sendt med egen e-post til Diskrimingeringsnemnda.

Vi har funnet følgende feil knyttet til de utvalgte suksesskriteriene i WCAG 2.0:

Alternativt format

Suksesskriterium i WCAG 2.0:

- [1.1.1 Ikke-tekstlig innhold](#)

a) Meningsberande bilde manglar tekstalternativ.

Nr	Side	Element	Referanse
1	Side 1: Hjem	Ikon sovende emoji	1.1.1a-1
2	Side 2: innhold	Kikora trening, manual	1.1.1a-5
3	Side 3: Algebra 1.1	Boks oppgave 2.3	1.1.1a-7
4	Side 3: Algebra 1.1	Boks oppgave 2.2	1.1.1a-8
5	Side 3: Algebra 1.1	Boks oppgave 2.1	1.1.1a-9

b) Meningsberande bilde har tekstalternativ som ikkje er beskrivande.

Nr	Side	Element	Referanse
1	Side 1: Hjem	Oppgave/oppgaver så langt	1.1.1a-2
2	Side 1: Hjem	Oppgave/minutter så langt	1.1.1a-3
3	Side 4: Rapporter	Ligninger 2 badge	1.1.1a-10

Kommentar til brudd

Meningsbærende bilder skal ha tekstalternativ. Tekstalternativet skal være beskrivende for bildet som vises. Kravet ivaretar blant annet personer som har vansker med å oppfatte visuelt innhold som bilder og illustrasjoner.

Navigasjon

Suksesskriterium i WCAG 2.0:

- [4.1.2 Navn, rolle, verdi](#)

a) Iframe er ikkje er kopla til ein ledetekst i koden.

Nr	Side	Element	Referanse
1	Side 5: Hjelp	Kikora på 1-2-3, YT lenke	4.1.2c-3
2	Side 5: Hjelp	Elevens rapport og Kikoras merkesystem	4.1.2c-4
3	Side 5: Hjelp	Kikora Katapult	4.1.2c-5
4	Side 5: Hjelp	Kikora Diskusjon	4.1.2c-6
5	Side 5: Hjelp	Kikora Utsjekk	4.1.2c-7
6	Side 5: Hjelp	Kikora Trening	4.1.2c-8

Kommentar til brudd

Der det er brukt iframe skal iframe være koblet til en ledetekst i koden som identifiserer innholdet. Kravet ivaretar særlig brukere som benytter hjelpeverktøy for å navigere i løsningen.

Skjema

Suksesskriterium i WCAG 2.0:

- [4.1.2 Navn, rolle, verdi](#)

a) Skjemaelement er ikkje er kopla til ein ledetekst i koden.

Nr	Side	Element	Referanse
1	Side 3: Algebra 1.1	3.1 Oppg,Intro	4.1.2a-3
2	Side 3: Algebra 1.1	Oppg 1.6 sti a	4.1.2a-6
3	Side 3: Algebra 1.1	Oppg 1.4 sti a	4.1.2a-7
4	Side 3: Algebra 1.1	Oppg 2.4 sti a	4.1.2a-8
5	Side 6: Melding til Kikora	Meldingsfelt	4.1.2a-10
6	Side 6: Melding til Kikora	Epost	4.1.2a-9

b) Skjemaelement er kopla til ein ledetekst i koden. Ledeteksten identifiserer ikkje skjemaelementet.

Nr	Side	Element	Referanse
1	Side 2: innhold	Nedtrekksliste m/ checkbox, klassetrinn. Gjelder alle element i listen	4.1.2a-2

c) Knapp er ikkje koda med <input> eller <button>. Knapp er ikkje koda med role="button".

Nr	Side	Element	Referanse
1	Side 1: Hjem	Fortsett der jeg var	4.1.2b-1
2	Side 2: innhold	Inngangsport lage og forenkle uttrykke 1.1, Gjelder alle nedover	4.1.2b-2
3	Side 3: Algebra 1.1	Trofèknapp	4.1.2b-10
4	Side 3: Algebra 1.1	Lyspære, forklaring	4.1.2b-8

d) Knapp er kopla til ein ledetekst i koden. Ledeteksten identifiserer ikkje knappen.

Nr	Side	Element	Referanse
1	Side 3: Algebra 1.1	nøkkel knapp nede høyre	4.1.2b-7

Kommentar til brudd

Feilene som er avdekket gjør skjemaelementene vanskelig å bruke for alle. Kravene som ikke er oppfylte skal særlig ivareta blinde, fargeblinde eller de som har nedsatt kognisjon.

- Skjemaelementer skal være koblet til en ledetekst i koden slik at hjelpemiddelteknologi presenterer riktig ledetekst, og brukeren vet hvilken informasjon som skal fylles ut i feltet. Skjemaelementer skal identifiseres av ledetekst.
- Knapper som ikke er kodet med standardelementene i (x)HTML, skal ha informasjon om rolle.
- Knapper skal være kodet til en ledetekst i koden og ledeteksten skal identifisere knappen. Identifikasjon av skjemaelement og knapper gjør at brukeren vet hva hen skal skrive inn og hva som skjer når hen trykker på knappen.

Struktur

Suksesskriterium i WCAG 2.0:

- [1.3.1 Informasjon og relasjoner](#)

a) Visuell overskrift er ikke koda som overskrift.

Nr	Side	Element	Referanse
1	Side 1: Hjem	Hei, BJ	1.3.1a-1
2	Side 1: Hjem	Aktivitet	1.3.1a-2
3	Side 1: Hjem	Aktivitetsmerker	1.3.1a-3
4	Side 1: Hjem	Siste oppnådde merker	1.3.1a-4
5	Side 1: Hjem	Velkommen BJ	1.3.1a-5

b) Visuell unummerert liste er ikke koda med .

Nr	Side	Element	Referanse
1	Side 2: innhold	Liste etter valg av oppgavesett	1.3.1c-10

c) Visuell nummerert liste er ikke koda med .

Nr	Side	Element	Referanse
1	Side 2: innhold	1.Algebra	1.3.1c-2
2	Side 2: innhold	2.Likninger	1.3.1c-3
3	Side 2: innhold	3.Likningssett	1.3.1c-4
4	Side 2: innhold	4.Funksjoner	1.3.1c-5
5	Side 2: innhold	5.prosentregning	1.3.1c-6
6	Side 2: innhold	6.Økonomi	1.3.1c-7
7	Side 2: innhold	7.programmering	1.3.1c-8
8	Side 2: innhold	Eksamensoppgaver	1.3.1c-9

Kommentar til brudd

Visuelle overskrifter skal være kodet som overskrift. Korrekt bruk av overskriftceller skal sikre at innholdet i datacellene presenteres med kobling til de relevante rad- og kolonneoverskrifter. Riktig kode er viktig for å sikre at alle brukeragenter, som for eksempel ulike nettleseere og hjelpemiddel presenterer innhold på nettstedet på en rett måte for brukeren. Kravet ivaretar særlig blinde som ikke oppfatter struktur og relasjoner gjennom visuelle hint.

Tastaturbetjening

Suksesskriterium i WCAG 2.0:

- [2.1.1 Tastatur](#)
- [2.4.7 Synlig fokus](#)

a) Det er ikke mulig å nå og betjene alt innhold/funksjonalitet med tastatur.

Nr	Side	Element	Referanse
1	Side 3	GeoGebra, Alle Geo-Applets,	2.1.1a-8

b) Element det er mogeleg å betjene med tastaturet som ikke får synleg fokusmarkering.

Nr	Side	Element	Referanse
1	Side 3: Algebra 1.1	Prøv på nytt	2.4.7a-3

Kommentar til brudd

Feilene som er avdekket gjør at løsningen er vanskelig å bruke for personer som må, eller som ønsker å navigere med tastatur. Dette rammer særlig synshemmede og personer med varig eller midlertidig nedsatt motorikk.

- Alt innhold og funksjonalitet som er naturlig å bruke med tastatur skal kunne nås og betjenes.
- Ved tastaturnavigasjon skal innhold brukeren navigerer til, ha synlig fokusmarkering slik at brukeren kan orientere seg på siden og identifisere innholdet. Når en nettside inneholder flere element som kan nås med tastatur, skal brukeren alltid kunne se hvilket innholdselement hen har navigert til.

Konklusjon

Den digitale læringsplattformen Kikora er i liten grad i samsvar med regelverket. Testingen har avdekket omfattende brudd på minstekravene i regelverket, og etter tilsynets vurdering er feilene av en slik karakter at læringsplattformen i liten grad er tilgjengelig for brukere med synshemming. Vi viser i særlig grad til at brukeren ikke alltid får alternativ tekst til meningsbærende bilder, at overskrifter ikke er kodet korrekt, og at det er feil ved skjemaelement.

Alle feil som er avdekket gjelder grunnleggende funksjonalitet. Feilene knyttet til tastaturnavigasjon i applet vurderes som potensielt teknisk krevende å rette. Resterende feil vurderes som enkle å korrigere isolert sett.

Avslutningsvis gjør vi oppmerksom på at vår testing er gjort på et utvalg av elementene i den digitale læringsplattformen. Det er elementer og funksjoner som ikke er testet. Vår uttale gjør ikke greie for alle feil som potensielt finnes i læringsplattformen. Selv om de påpekte feilene i uttalen korrigeres kan det derfor finnes ytterligere feil. Vi tilrår at virksomheten, med grunnlag i de feil som er avdekket gjennomfører en helhetlig gjennomgang av læringsplattformen for å sikre at minstekravene til universell utforming av ikt er ivaretatt.

Med hilsen
Tilsynet for universell utforming av ikt

Margrethe Berg Goksøyr
seksjonssjef

Tom Debu Nesvåg
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Mottakerliste:

Diskrimineringsnemnda

Postboks 208 Sentrum

5804 BERGEN